

**OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA KRAJOWYCH STANDARDÓW RACHUNKOWOŚCI.
RÓŻNICE POMIĘDZY KRAJOWYMI STANDARDAMI RACHUNKOWOŚCI A MIĘDZYNARODOWYMI STAN-
DARDAMI RACHUNKOWOŚCI.**

Michał Czerniak

Wraz z postępowaniem procesów globalizacji zwiększają się oczekiwania zewnętrznych i wewnętrznych odbiorców informacji finansowych. Wymuszają one na przepisach rachunkowości uniwersalność prezentacji danych wynikających ze sprawozdań finansowych. Powszechnym procesem stała się standaryzacja wyrażająca się w ujednocnieniu zasad identyfikacji, pomiaru i ujęcia w sprawozdaniu składników je kształtujących.

W wielu krajach Unii Europejskiej w ostatnim dziesięcioleciu powstały Krajowe Komitety Standardów Rachunkowości. Są to organizacje różne i bardziej elastyczne niż organy rządowe, zdolne reagować na zmieniające się oczekiwania ze strony odbiorców informacji finansowej. Organizacje te, jednocześnie mają ogromne możliwości w generowaniu wysokiej jakości rozwiązań w zakresie rachunkowości.

W Polsce do chwili obecnej Komitet Standardów Rachunkowości opublikował sześć krajowych standardów rachunkowości¹:

1. Krajowy Standard Rachunkowości Nr 1 "Rachunek przepływów pieniężnych"

Krajowy Standard Rachunkowości nr 1 „Rachunek przepływów pieniężnych” określa szczegółowe zasady sporządzania rachunku przepływów pieniężnych. Zawiera również szczególne zasady sporządzania skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych. Jego treść jest zaś zgodna w podstawowych zagadnieniach z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości 7 „Rachunek przepływów środków pieniężnych” (MSR 7).

Różnice pomiędzy Krajowym standardem Rachunkowości nr 1, a Międzynarodowym Standardem Rachunkowości (MSR) nr 7 „Rachunek przepływów środków pieniężnych” zostały przedstawione w Tabeli nr 1.

¹ Strona internetowa: <http://www.mf.gov.pl>

Tabela 1. Różnice pomiędzy Krajowym Standardem Rachunkowości nr 1 a Międzynarodowym Standardem Rachunkowości (MSR) nr 7.

	Podjęcie Krajowego Standardu Rachunkowości nr 1	Podjęcie Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 7
Omówienie specyfiki rachunku przepływów pieniężnych w bankach, zakładach ubezpieczeń oraz innych instytucjach finansowych;	Brak	Występuje
Bardziej szczegółowe określenie zasad ujmowania poszczególnych pozycji rachunku przepływów pieniężnych jednostek innych niż banki i zakłady ubezpieczeń, co wynika ze szczegółowości rozwiązań polskiego prawa bilansowego;	Bardziej szczegółowo	Mniej szczegółowo
W przypadku stosowania metody pośredniej ustalania przepływów działalności operacyjnej	Zaleca korygowanie wyniku finansowego netto	Pozwala na korygowanie wyniku finansowego brutto
W odniesieniu do wykazywania kredytu w rachunku bieżącym oraz w linii kredytowej	Zaleca, aby kredyt w rachunku bieżącym oraz w linii kredytowej wykazywać w rachunku przepływów pieniężnych "per saldo", w działalności finansowej.	Według MSR 7 niektóre jednostki mogą wykazać zmiany stanu kredytu w rachunku bieżącym jako element działalności operacyjnej lub jako ekwiwalent środków pieniężnych.
Odrębne ujawnianie w rachunku przepływów pieniężnych informacji dotyczącej przepływów z tytułu podatku dochodowego	Nie zaleca, Wskazuje na włączenie ich jako dodatkowych informacji i objaśnień do rachunku przepływów pieniężnych.	Zaleca

Źródło: Opracowanie własne na podstawie treści Krajowego Standardu Rachunkowości nr 1 udostępnionego na stronie internetowej Ministerstwa Finansów <http://www.mf.gov.pl>

2. Krajowy Standard Rachunkowości Nr 2 "Podatek dochodowy"

Krajowy Standard Rachunkowości nr 2 „Podatek dochodowy” określa zasady ujmowania, wyceny i prezentacji należności i zobowiązań z tytułu podatku dochodowego oraz aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego, którego podatnikiem jest jednostka. Wskazuje również zasady ujawniania informacji ich dotyczących w sprawozdaniach finansowych.

Postanowień Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 nie stosuje się do osób fizycznych, prowadzących księgi rachunkowe i sporządzających sprawozdania finansowe zgodnie z ustawą o rachunkowości oraz do pozostałych jednostek, jeżeli jednostki te nie są podatnikami podatku dochodowego od działalności gospodarczej.

W przypadku skonsolidowanego sprawozdania finansowego postanowienia Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 stosuje się odpowiednio do jednostki dominującej, jednostek zależnych i współzależnych objętych konsolidacją, bez względu na to, czy jednostki te (lub niektóre spośród nich) stanowią podatkową grupę kapitałową, czy też są indywidualnie opodatkowane podatkiem dochodowym.

Krajowy Standard Rachunkowości nr 2 zakłada, że aktywa i zobowiązania (rezerwy) z tytułu podatku dochodowego, jak i z tytułu odroczonego podatku dochodowego są ujmowane i wyceniane przy uwzględnieniu przepisów podatkowych obowiązujących na dzień bilansowy.

Treść Standardu jest zgodna w podstawowych zagadnieniach z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości 12 „Podatki dochodowe” (MSR 12).

Różnice pomiędzy Krajowym Standardem Rachunkowości nr 2 „Podatek dochodowy” a Międzynarodowym Standardem Rachunkowości nr 12 „Podatki dochodowe” polegają głównie na bardziej szczegółowym unormowaniu niektórych zagadnień w przypadku KSR nr 2, biorąc pod uwagę rozwiązania wynikające z polskiego prawa podatkowego; w szczególności unormowano sposób ujęcia i rozliczenia premii inwestycyjnych².

² Spośród szczegółowych rozróżnień można wymienić: ujmowanie w każdym przypadku aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, przy równoczesnym dokonywaniu – w miarę potrzeby – odpisów aktualizujących wartość tych aktywów, co jest rozwiązaniem prostszym. MSR 12 zakłada ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego tylko do wysokości, do której jest prawdopodobne, iż osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych; w punkcie 11.15. i 11.16. Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 określenie czynników, które powinny być brane pod uwagę przy ustaleniu, czy jest prawdopodobne osiągnięcie dochodu na poziomie pozwalającym na potrącenie ujemnych różnic przejściowych; niektóre z nich są różne od wskazanych przez MSR 12; w punkcie 14.2. Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 przyjęcie odmiennego niż przewiduje to MSR 12 założenia, iż kompensowanie aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego zależy od przyjętych przez jednostkę zasad (polityki) rachunkowości; w punkcie 15.4. i 16.5. Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 przyjęcie, że korekta aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wskutek rozwiązania odpisów aktualizujących te aktywa koryguje wartość firmy, nie później niż do końca roku obrotowego; MSR 12 w związku z MSSF 3 przewiduje inny okres, w którym taka korekta może być dokonana; w pkt. 16.11. Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 przyjęcie, że jeżeli jednostka dominująca, wspólnik jednostki współzależnej lub znaczący inwestor, zgodnie z par. 16.8. jest zobowiązany do ujęcia rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego, powinien ustalić sposób odwracania

3. Krajowy Standard Rachunkowości nr 3 "Niezakończone usługi budowlane"

Umowy o usługi budowlane charakteryzują się zazwyczaj długim okresem realizacji. Ich wykonanie i odbiór często przypada na inny okres sprawozdawczy niż ten, w którym rozpoczęto prace.

Zgodnie z ustawą o rachunkowości i zawartą w artykule 6 zasadą współmierności kosztów do przychodów oraz zasadą memoriału, przychody osiągnięte i koszty poniesione w okresie, w których wykonano świadczenia należy przypisać tym poszczególnym okresom. Treść Standardu jest zgodna w podstawowych rozwiązaniach z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości 11 "Umowy o usługę budowlaną".

Różnice pomiędzy Krajowym Standardem Rachunkowości nr 3 „Niezakończone usługi budowlane” a Międzynarodowym Standardem Rachunkowości nr 11 „Umowy o usługę budowlaną” polegają również, jak to miało miejsce w przypadku poprzednich standardów, na bardziej szczegółowym wyjaśnieniu niektórych zagadnień w porównaniu do MSR 11. Ponadto na ograniczeniu zakresu Krajowego Standardu Rachunkowości do umów o usługi budowlane, podczas gdy MSR 11 dotyczy umów o budowę dowolnego składnika aktywów, oraz rozszerzeniu zakresu Krajowego Standardu Rachunkowości o zagadnienia związane z odroczonym podatkiem dochodowym dotyczącym umów o usługi budowlane.

4. Krajowy Standard Rachunkowości nr 4 "Utrata wartości aktywów"

Krajowy Standard Rachunkowości nr 4 „Utrata wartości aktywów” określa zasady ustalania i ujmowania w księgach rachunkowych oraz wykazywania w sprawozdaniu finansowym odpisów aktualizujących wartość bilansową aktywów jednostki, spowodowanych częściową lub całkowitą utratą zdolności przynoszenia jednostce korzyści ekonomicznych przez te aktywa.

się różnic przejściowych. Jeżeli nie jest możliwe wiarygodne określenie sposobu odwrócenia się różnic przejściowych w przyszłości, należy przyjąć, że odwrócenie tych różnic przejściowych nastąpi poprzez sprzedaż udziałów; MSR 12 nie określa postępowania w tej sytuacji, w pkt. 16.14. Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 przyjęcie, że jeżeli jednostka nie ma sprecyzowanych zamiarów co do postępowania z udziałami jednostki zależnej, a różnica przejściowa jest różnicą ujemną, zakłada się, że nie jest prawdopodobne, że ujemne różnice przejściowe odwrócą się w przyszłości; MSR 12 nie określa postępowania w tej sytuacji; w pkt. 19.4. Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 przyjęcie, że różnicę pomiędzy kosztami podatku dochodowego, o których mowa w pkt. 19.1c. a kosztami podatku dochodowego, o których mowa w pkt. 19.3. zalicza się do aktywów lub rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego; MSR 12 nie określa sposobu ujęcia w bilansie tej różnicy; przewidziano większy zakres ujawnień informacji w stosunku do MSR 12.; Krajowy Standard Rachunkowości nr 2 reguluje zagadnienia dotyczące niewykorzystanych ulg podatkowych, o których mowa w MSR 12, a które nie są uregulowane w ustawie o rachunkowości.

Uaktualnienie i prezentacja realnej wartości aktywów jednostki służy zapewnieniu rzetelnego obrazu dokonanych i potencjału gospodarczego jednostki prezentowanego w księgach rachunkowych i w sprawozdaniu finansowym. Wycena składników aktywów następuje z zachowaniem ostrożności³.

Krajowy Standard Rachunkowości nr 4 zawiera wskazówki jak przeprowadzać ocenę utraty zdolności aktywów do przyniesienia jednostce korzyści ekonomicznych. Niejednokrotnie odwołuje się do konieczności stosowania profesjonalnego osądu opartego na wiedzy, znajomości rzeczy i doświadczeniu. Zobowiązuje to jednostkę do poczynienia takich ustaleń, które jej zdaniem pozwalają odzwierciedlić ocenianą sytuację w sposób najbardziej zbliżony do stanu rzeczywistego.

5. Krajowy Standard Rachunkowości nr 5 "Leasing, najem i dzierżawa"

Krajowy Standard Rachunkowości nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa” określa zasady wyceny i ujęcia w księgach rachunkowych oraz kryteria prezentacji i ujawnień w sprawozdaniu finansowym aktywów i zobowiązań oraz kosztów i przychodów wynikających z umów leasingu, najmu i dzierżawy.

Treść Krajowego Standardy Rachunkowości stosuje się do wszystkich rodzajów umów leasingu, nazwanych w Kodeksie Cywilnym, najmu i dzierżawy oraz wszelkich umów o podobnym charakterze, których przedmiotem są środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne. Wyjątek stanowią umowy wynikające z przepisów o komercjalizacji i prywatyzacji.

W praktyce występuje kilka przypadków, w których niniejszy Krajowy Standard Rachunkowości nie znajduje zastosowania. Są to:

- a) wyceny nieruchomości będącej w posiadaniu korzystających jako inwestycje w nieruchomości,
- b) wyceny inwestycji w nieruchomości oddanych przez finansującego w leasing operacyjny,
- c) umowy, które są umowami o świadczenie usług i nie powodują przeniesienia prawa do użytkowania aktywów między stronami.

Krajowy Standard Rachunkowości zawiera rozwiązania ewidencyjne umożliwiające prawidłowe ujęcie skutków umowy leasingu finansowego klasyfikowanej dla celów podatkowych jako leasing operacyjny, ale nie zawiera interpretacji skutków podatkowych umów leasingu.

Z uwagi na fakt, iż mogą istnieć różnice między ujęciem księgowym, a ujęciem podatkowym leasingu rozwiązanie takiej sytuacji przewiduje Krajowy Standard Rachunkowości nr 2 Podatek dochodowy oraz przepisy o podatku od towarów i usług.

³ Art. 7. ust. 1 pkt. 1 Ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 roku.

Treść Standardu jest zgodna w podstawowych rozwiązaniach z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości 17 (MSR 17) „Leasing”.

Różnice pomiędzy Krajowym Standardem Rachunkowości nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa” a Międzynarodowym Standardem Rachunkowości nr 17 „Leasing” polegają na tym, że Krajowy Standard Rachunkowości również bardziej szczegółowo wyjaśnia zagadnienia takie jak m.in. ujęcie opłat za zawarcie umowy, opłat wstępnych, opłat podstawowych, opłat końcowych, wyceny wartości początkowej przedmiotu leasingu finansowego, jak i podziału opłaty leasingowej na część kapitałową i odsetkową. Zawiera również odmienne podejście do klasyfikacji umów leasingu. Przewiduje także odmienny sposób ujmowania wstępnych kosztów bezpośrednich związanych z zawarciem umowy leasingu, odmienny sposób ujmowania skutków transakcji operacyjnego leasingu zwrotnego oraz większy zakres ujawnień informacji aniżeli MSR 17. Ponadto umożliwia stosowanie uproszczonych rozwiązań przy podziale opłat na część dotyczącą gruntów i część dotyczącą budynków w przypadku leasingu nieruchomości.

6. Krajowy Standard Rachunkowości nr 6 "Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe"

Krajowy Standard Rachunkowości nr 6 "Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe" określa jednolite zasady ujmowania w księgach rachunkowych rezerw, biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów oraz zobowiązań warunkowych. Wskazuje sposób ich wyceny oraz kryteria prezentacji i ujawniania w sprawozdaniu finansowym. Ujawnione informacje o rezerwach, biernych rozliczeniach międzyokresowych kosztów i zobowiązaniach warunkowych umożliwiają użytkownikom sprawozdań finansowych właściwe zrozumienie ich charakteru oraz terminów. Prawidłowe ustalenie kwot zobowiązań w tym rezerw, wymagających wypływu aktywów przyczynia się do rzetelnego i wiarygodnego odwzorowania sytuacji majątkowej, finansowej i wyniku finansowego jednostki sprawozdawczej.

Treść standardu jest zgodna z postanowieniami ustawy oraz w podstawowym zakresie z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” i z MSR 19 „Świadczenia pracownicze”.

Poniższa tabela (tabela nr 2) przedstawia różnice pomiędzy Krajowym Standardem Rachunkowości nr 6 „Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe” a Międzynarodowym Standardem Rachunkowości nr 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” i z MSR 19 „Świadczenia pracownicze”.

Tabela 2. Różnice pomiędzy Krajowym Standardem Rachunkowości nr 6 a Międzynarodowym Standardem Rachunkowości nr 7 i Międzynarodowym Standardem Rachunkowości nr 19.

Lp.	Podjęcie Krajowego Standardu Rachunkowości nr 6	Podjęcie Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 37	Podjęcie Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 19
1.	Ujęcie rezerwy na przyszłe świadczenia na rzecz pracowników, w tym świadczenia emerytalne oraz rezerwy tworzone z tytułu napraw gwarancyjnych i rękojmi za sprzedane produkty długotrwałego użytku	Zalicza je do kategorii biernych rozliczenia międzyokresowe kosztów	Zalicza je do kategorii rezerw
2.	Ujęcie w ewidencji księgowej rezerw	Rezerwy tworzone są w pozostałe koszty operacyjne, koszty finansowe lub straty nadzwyczajne,	Przy tworzeniu niektórych rezerw obciążane są koszty działalności operacyjnej
3.	Składników aktywów warunkowych	Nie są objęte zakresem	Są objęte zakresem
4.	Definicja zobowiązań warunkowych	Analogiczny jak MSR 37, sposób ujawniania w sprawozdaniu finansowym skutków wypełnienia takich obecnych obowiązków	Obejmuje skutki wypełnienia możliwych obowiązków powstałych na skutek zdarzeń przeszłych oraz wypełnienia obecnych obowiązków, powstałych na skutek zdarzeń przeszłych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie treści Krajowego Standardu Rachunkowości nr 6 udostępnionego na stronie internetowej Ministerstwa Finansów <http://www.mf.gov.pl>

Źródłem rozbieżności określonych w punktach 1 i 2 jest odmienne kryterium uznawania rezerw i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów. W Międzynarodowych Standardach Rachunkowości kryterium tym jest stopień pewności realizacji obowiązku. W Krajowych Standardach Rachunkowości kryterium tym jest rodzaj działalności, z którym związane jest zdarzenie obligujące. Ponadto, w niniejszym Krajowym Standardzie Rachunkowości nr 6, zgodnie z postanowieniami Ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 roku, przestrzega się zasadę współmierności przychodów i kosztów.

Opracowanie na podstawie Krajowych Standardów Rachunkowości zawartych na stronie internetowej Ministerstwa Finansów: <http://www.mf.gov.pl>